

RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA ZAMONAVIY TIBBIY XIZMAT KO'RSATISHNI TASHKIL ETISHNING ISTIQBOLLARI

Baxtiyorova Vasilaxon Muzaffarovna

Ma'mun universiteti Iqtisodiyot fakulteti 2-bosqich talabasi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.20813206>

Annotatsiya. Mazkur tezisda raqamli iqtisodiyot sharoitida tibbiy xizmatlarni tashkil etishning zamonaviy yo'nalishlari, telemeditsina, elektron tibbiy hujjatlar va sun'iy intellekt texnologiyalarining iqtisodiy samaradorligi tahlil qilingan. Shuningdek, sog'liqni saqlash tizimini raqamlashtirishning xizmatlar sifati va boshqaruv samaradorligiga ta'siri yoritilgan.

Kalit so'zlar: raqamli iqtisodiyot, tibbiy xizmatlar, telemeditsina, sun'iy intellekt, elektron tibbiy karta, iqtisodiy samaradorlik.

Аннотация. В данной работе рассмотрены современные направления организации медицинских услуг в условиях цифровой экономики, а также проанализирована экономическая эффективность телемедицины, электронных медицинских документов и технологий искусственного интеллекта. Освещено влияние цифровизации здравоохранения на качество медицинских услуг и эффективность управления.

Ключевые слова: цифровая экономика, медицинские услуги, телемедицина, искусственный интеллект, электронная медицинская карта, экономическая эффективность.

Abstract. This thesis examines modern approaches to organizing healthcare services in the digital economy and analyzes the economic efficiency of telemedicine, electronic medical records, and artificial intelligence technologies. The study also highlights the impact of healthcare digitalization on service quality and management efficiency.

Keywords: digital economy, healthcare services, telemedicine, artificial intelligence, electronic medical records, economic efficiency.

Kirish

XXI asrda raqamli texnologiyalarning jadal rivojlanishi iqtisodiyotning barcha tarmoqlarida, jumladan, sog'liqni saqlash tizimida ham tub o'zgarishlarni yuzaga keltirmoqda. Raqamli iqtisodiyot axborot va kommunikatsiya texnologiyalariga asoslangan yangi iqtisodiy munosabatlar tizimi bo'lib, ishlab chiqarish, xizmat ko'rsatish va boshqaruv jarayonlarini optimallashtirishga xizmat qiladi. Bugungi kunda aholining sifatli va tezkor tibbiy xizmatlarga bo'lgan ehtiyoji ortib borayotgan bir paytda sog'liqni saqlash tizimini raqamlashtirish muhim strategik vazifalardan biri hisoblanadi.

Jahon amaliyoti shuni ko'rsatmoqdaki, raqamli texnologiyalarni tibbiyot sohasiga joriy etish nafaqat tibbiy xizmatlar sifatini oshiradi, balki moliyaviy resurslardan samarali foydalanish, boshqaruv xarajatlarini qisqartirish hamda mehnat unumdorligini oshirish imkonini beradi. Shu sababli zamonaviy tibbiy xizmatlarni tashkil etishda innovatsion yondashuvlardan foydalanish iqtisodiy rivojlanishning muhim omillaridan biri sifatida qaralmoqda. Raqamli iqtisodiyot sharoitida sog'liqni saqlash tizimi an'anaviy xizmat ko'rsatish modelidan raqamli boshqaruv modeliga o'tmoqda. Ushbu modelning asosiy maqsadi tibbiy xizmatlar ko'rsatish jarayonlarini avtomatlashtirish, axborot almashuvini tezlashtirish va inson omili bilan bog'liq xatolarni kamaytirishdan iborat. Tibbiyot muassasalarida elektron ma'lumotlar bazalarining yaratilishi bemorlar haqidagi ma'lumotlarni tezkor qayta ishlash va tahlil qilish imkonini bermoqda. Natijada

diagnostika va davolash jarayonlarining sifati oshib, boshqaruv qarorlarini qabul qilish samaradorligi kuchaymoqda. Shu bilan birga, raqamlashtirish tibbiyot muassasalarining xarajatlarini kamaytirishga xizmat qilmoqda. Qog'oz hujjat aylanishining qisqarishi, ma'lumotlarni saqlash va qayta ishlash xarajatlarining kamayishi iqtisodiy samaradorlikning oshishiga olib keladi.

Raqamli texnologiyalar yordamida sog'liqni saqlash tizimida shaffoflik ta'minlanadi. Bu esa moliyaviy mablag'larning maqsadli sarflanishini nazorat qilish va korrupsion holatlarning oldini olish imkoniyatini yaratadi. Natijada tibbiy xizmatlar bozorida raqobat muhiti yaxshilanadi va xizmatlar sifati oshadi.

Zamonaviy tibbiy xizmatlarni tashkil etishda telemeditsinaning o'rni

Telemeditsina zamonaviy sog'liqni saqlash tizimining eng istiqbolli yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Mazkur texnologiya shifokor va bemor o'rtasidagi masofani qisqartirib, konsultatsiyalarni masofadan turib amalga oshirish imkonini beradi.

Telemeditsinaning iqtisodiy afzalliklari quyidagilardan iborat:

- transport xarajatlarini kamaytiradi;
- bemorlarning vaqt sarfini qisqartiradi;
- tibbiyot muassasalari yuklamasini optimallashtiradi;
- chekka hududlarda yashovchi aholining tibbiy xizmatlardan foydalanish imkoniyatlarini kengaytiradi.

Ayniqsa, qishloq hududlarida malakali mutaxassislar yetishmasligi sharoitida telemeditsina xizmatlari muhim ahamiyat kasb etadi. Bu esa hududlar o'rtasidagi tibbiy xizmatlar sifati tafovutini kamaytirishga xizmat qiladi.

Sun'iy intellekt va katta ma'lumotlar texnologiyalarining iqtisodiy samaradorligi

Sun'iy intellekt tibbiyot sohasida eng tez rivojlanayotgan texnologiyalardan biridir. Diagnostika jarayonlarida sun'iy intellekt algoritmlaridan foydalanish kasalliklarni erta bosqichda aniqlash imkonini beradi. Bu esa davolash xarajatlarining kamayishiga va bemorlarning sog'ayish ehtimolining oshishiga olib keladi. Katta ma'lumotlar texnologiyalari orqali millionlab bemorlar haqidagi ma'lumotlarni tahlil qilish imkoniyati yaratiladi. Ushbu ma'lumotlar asosida kasalliklarning tarqalish dinamikasi prognoz qilinadi, sog'liqni saqlash tizimining ehtiyojlari aniqlanadi va resurslarni taqsimlash samaradorligi oshiriladi.

Iqtisodiy nuqtai nazardan, sun'iy intellekt va katta ma'lumotlar texnologiyalari:

- ortiqcha xarajatlarni kamaytiradi;
- tibbiy xizmatlar sifatini oshiradi;
- boshqaruv qarorlarining aniqligini ta'minlaydi;
- mehnat unumdorligini oshiradi;
- tibbiyot muassasalarining moliyaviy barqarorligini mustahkamlaydi.

So'nggi yillarda O'zbekistonda sog'liqni saqlash tizimini modernizatsiya qilish va raqamlashtirish bo'yicha keng ko'lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. Elektron retsept, elektron navbat, tibbiy axborot tizimlari hamda masofaviy xizmatlar bosqichma-bosqich joriy etilmoqda.

Kelgusida quyidagi yo'nalishlar ustuvor ahamiyat kasb etadi:

1. Yagona elektron sog'liqni saqlash platformasini shakllantirish.
2. Tibbiyot muassasalarining raqamli infratuzilmasini rivojlantirish.
3. Sun'iy intellekt asosidagi diagnostika tizimlarini joriy etish.
4. Tibbiy sug'urta tizimlarini raqamlashtirish.
5. Telemeditsina xizmatlarini kengaytirish.

6. Tibbiyot xodimlarining raqamli kompetensiyalarini oshirish.

Mazkur yo‘nalishlarning amalga oshirilishi sog‘liqni saqlash tizimining raqobatbardoshligini oshirish bilan bir qatorda mamlakat iqtisodiy rivojlanishiga ham ijobiy ta’sir ko‘rsatadi.

Xulosa

Raqamli iqtisodiyot sharoitida zamonaviy tibbiy xizmatlarni tashkil etish sog‘liqni saqlash tizimini rivojlantirishning muhim omili hisoblanadi. Telemeditsina, elektron tibbiy hujjatlar, sun’iy intellekt va katta ma’lumotlar texnologiyalarining joriy etilishi tibbiy xizmatlar sifati va samaradorligini oshirishga, moliyaviy xarajatlarni kamaytirishga hamda resurslardan oqilona foydalanishga xizmat qiladi.

Shu nuqtai nazardan, sog‘liqni saqlash tizimining raqamli transformatsiyasini jadallashtirish, innovatsion texnologiyalarni keng qo‘llash va malakali kadrlarni tayyorlash O‘zbekistonning uzoq muddatli ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishida muhim ahamiyat kasb etadi.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining sog‘liqni saqlash tizimini raqamlashtirish va rivojlantirishga oid normativ-huquqiy hujjatlari
2. World Health Organization. *Global Strategy on Digital Health 2020–2025*. Geneva, 2021.
3. Organisation for Economic Co-operation and Development. *Health at a Glance 2025*. Paris, 2025.
4. World Bank. *Digital Development Overview*. Washington, D.C., 2024.
5. Topol E. *Deep Medicine: How Artificial Intelligence Can Make Healthcare Human Again*. New York: Basic Books, 2019.